

NOBELKLASSIKER

Elfriede Jelinek

Älskarinnorna

Översättning av Aimée Delblanc

BROMBERGS

Grafisk form Åsa Wörn Björling
Omslagsbild Andrew Davis, Trevillion Images
Författarfoto Ulla Montan

Originalalets titel *Die Liebhaberinnen*
Copyright © 1975 by Rowohlt Taschenbuch Verlag GmbH,
Reinbek bei Hamburg

Den svenska översättningen
Copyright © Brombergs Bokförlag AB 2008
Tryck ScandBook AB, Falun 2008
ISBN 978-91-7337-071-4

www.brombergs.se

förord:

känner Ni till detta VACKRA land med sina dalar och kullar?
i fjärran begränsas det av vackra berg. det har en horisont, och
det är inte alla länder som har det.

känner ni till ängarna, åkrarna och fälten i detta land? känner
ni till de fridsamma husen och de fridsamma människorna
som lever där?

mitt i detta vackra land har goda människor byggt en fabrik.
inklämt som det är utgör taket av korrugerad plåt en vacker
kontrast till löv- och barrskogarna runt omkring. fabriken
hukar i landskapet.

trots att den inte har någon anledning att huka sig.

den kunde mycket väl stå upprätt.

så bra att den står här, där det är så vackert och inte någon
annanstans, där det inte är vackert.

fabriken ser ut som om den vore en del av det vackra
landskapet.

den ser ut som om den vuxit upp här, men nej! tittar man
närmare så ser man: goda människor har byggt upp den. ur
ingenting uppstår faktiskt ingenting.

och goda människor går in och ut ur den. därefter strömmar
de ut i landskapet, som om det skulle tillhöra dem.

fabriken och tomten där den ligger tillhör ägaren, som är en
koncern.

fabriken gläder sig i alla fall när glada människor strömmar in
i den, därför att glada människor presterar mer än icke glada.
kvinnorna som arbetar här tillhör inte fabriksägaren.

kvinnorna som arbetar här tillhör sina familjer helt och
hållet.

det är bara byggnaden som tillhör koncernen. därför är alla
nöjda.

de många fönstren glittrar och blinkar som de många cyklar-
na och små bilarna utanför. fönstren har putsats av kvinnor,
bilarna för det mesta av män.

alla människor, som har kommit till denna plats, är kvinnor. de syr. de syr snörliv, bysthållare, ibland också korsetter och trosor.

ofta gifter sig dessa kvinnor eller går under på annat sätt. men så länge de syr, syr de. ofta svävar deras blickar ut mot en fågel, ett bi eller ett grässtrå.

de kan ofta njuta mer av naturen där ute och förstår sig bättre på den än en man.

en maskin utför alltid en söm. den tycker inte att det blir långtråkigt. den fullgör sin plikt var den än står.

vid varje maskin sitter en upplärd sömmerska. sömmerskan tycker inte att det blir långtråkigt. också hon fullgör sin plikt.

hon får sitta ner. hon har ett stort ansvar, men ingen överblick och ingen vidsyn. men för det mesta ett hushåll.

ibland på kvällarna kör cyklarna sina ägarinnor hem.

hem. hemmen står i samma vackra landskap.

här frodas tillfredsställelsen, det märks.

den som inte blir tillfredsställd av landskapet, den blir helt och fullt tillfredsställd av barnen och mannen.

den som inte blir tillfredsställd av landskapet, barnen och mannen, den blir helt och fullt tillfredsställd av arbetet.

men vår historia börjar någon helt annanstans: i storstaden.

där finns en filial till fabriken, eller rättare sagt, där finns moderfabriken och fabriken i alpområdet är filialen.

även här syr kvinnor, något som passar dem.

de syr inte något som passar dem, utan själva syarbetet passar dem, det ligger i blodet.

de måste bara låta blodet rinna till.

det rör sig här om ett lugnt kvinnligt arbete.

många kvinnor syr halvhjärtat, den andra hjärthalvan intas av deras familj. somliga kvinnor syr helhjärtat, det är inte de allra bästa som gör det.

inne i stadens ö av lugn och ro börjar vår historia som snart kommer att vara slut.

om någon drabbas av ett öde, så inte här.
om någon har ett öde, så är det en man. om någon får ett öde,
så är det en kvinna.
tyvärr drar livet förbi här ute, det är bara arbetet som består.
ibland försöker någon av kvinnorna att ansluta sig till livet
som drar förbi och prata en liten stund.
men tyvärr kör livet ofta sin väg i en bil, alldeles för snabbt
för en cykel. vi ses!

början:

en dag beslöt brigitte att hon hädanefter bara skulle vara kvinna, kvinna helt och hållet för en typ som heter heinz.

hon tror att hennes svagheter från och med nu skulle framstå som älskvärda och att hennes starka sidor skulle vara väl fördolda.

men heinz ser inget älskansvärt hos brigitte, hennes svagheter tycker han bara är äckliga.

brigitte vårdar sig nu också för heinz skull, för är man kvinna så finns det ingen återvändo, då måste man också vårda sig. brigitte vill att framtiden en gång ska tacka henne med ett yngre utseende. men kanske har brigitte ingen framtid. framtiden beror helt på heinz.

när man är ung då ser man alltid ung ut, när man blir äldre är det ändå för sent. ser man då inte yngre ut faller omvärlden sin dom utan förbarmande: inte varit förutseende nog med kosmetika i ungdomen!

alltså har brigitte gjort något som kommer att vara betydelsefullt i framtiden.

har man ingen nutid så måste man tänka på framtiden.

brigitte syr bysthållare. syr man korta sömmar måste man sy många, fyrtio är i alla fall absolut minimum i det rådande ackordsystemet. syr man en längre och mer komplicerad söm behöver man bara sy motsvarande antal färre sömmar. det är mycket humant och rättvist.

brigitte skulle kunna få många arbetare, men hon vill bara ha denne ende heinz, som ska bli affärsman.

materialet är nylonspets fodrad med ett tunt lager skumgummi. hennes fabrik har många marknadsandelar i utlandet och många fabrikssömmerskor kommer också från utlandet. många fabrikssömmerskor slutar på grund av giftermål, barnafödande eller död.

brigitte hoppas att hon en gång kommer att sluta på grund av giftermål och barnafödande. brigitte hoppas att heinz kom-

mer att ta henne härifrån.

allt annat vore rena döden, även om hon förblev i livet.

ännu så länge har b. ingenting annat än sitt namn, under historiens gång kommer brigitte att få heinz namn, det är viktigare än pengar och ägodelar, för med det kan man skaffa både pengar och ägodelar.

det riktiga livet, som får komma till tals när det tillfrågas, det riktiga livet är livet efter arbetet. för brigitte är liv och arbete som dag och natt. här kommer vi alltså att tala mer om fritiden.

heinz betyder i detta speciella fall livet. det riktiga livet betyder inte bara heinz, utan är det också.

utom heinz finns det ingenting. något som är bättre än heinz är helt ouppnåeligt för brigitte, något som är sämre än heinz vill brigitte inte ha. brigitte värjer sig förtvivlat med händer och fötter mot nedgången, nedgång är detsamma som att mista heinz.

brigitte vet också att det inte finns något uppsving för henne, det finns bara heinz, eller det som är sämre än heinz eller att hela livet sy bysthållare. att sy bysthållare utan heinz innebär redan nu att livet är slut.

det är helt överlåtet åt slumpen om brigitte lever med heinz, eller om hon undkommer livet och förkommer.

sådant sker inte med någon lagbundenhet. ödet bestämmer över brigittes öde. det är inte vad hon gör och är som räknas, utan vad heinz gör och är, som räknas.

brigitte och heinz har ingen historia. brigitte och heinz har bara ett arbete. heinz ska bli brigittes historia, han ska skänka henne ett eget liv, sedan ska han skänka henne ett barn, vars framtid kommer att präglas av heinz och hans yrke.

historien om b. och h. är ingenting som kommer att uppstå, det är något som plötsligt bara finns där (klick) och kallas kärlek.

kärleken kommer från brigittes sida. hon måste övertyga heinz om att kärleken också ska komma från hans sida. han

måste komma till insikt om att det inte heller för honom kan finnas någon framtid utan brigitte. det finns naturligtvis redan en framtid för heinz, och det som elektroinstallatör. det kan han bli också utan brigitte. elektriska ledningar kan man installera utan att b. över huvud taget existerar. ja, till och med leva! och till bowlinghallen eller kägelbanan kan man också gå utan brigitte.

brigitte har ändå en uppgift.

hon måste ständigt göra klart för heinz att det inte finns någon framtid för honom utan henne, det är en svår uppgift. dessutom måste man på alla sätt och vis förhindra att heinz eventuellt skulle kunna se sin framtid tillsammans med någon annan. mer om det senare.

det är en ansträngande, men mycket lovande situation.

heinz vill och kommer en gång att vara en egenföretagare, respektive bli det, med ett eget litet företag. heinz är den som en gång kommer att tjäna pengarna, brigitte får njuta det intjänade. brigitte tjänar hellre pengar hos sin egen man i hans egen affär, som också till någon liten del är hennes egen affär.

bara inte heinz en vacker dag lär känna en gymnasieelev, till exempel susi! bara inte heinz, gud förbjude, en vacker dag tror att någon som är bättre än vad brigitte någonsin kommer att bli, att någon sådan är bättre för honom.

om heinz hittar något bättre så bör han genast lämna det därhän. det bästa vore att han inte ens lär känna någon, det är också säkrast så.

när brigitte sitter vid sin symaskin och stretchesömsyr, och känner skumgummit och den styva spetsen mellan fingrarna, den nya lilla hexleinbehån i de rätta modiefärgerna, då får hon mardrömmar om någon som ännu inte existerar, men som ändå skulle kunna stöta på heinz i gestalt av någonting bättre.

inte ens under arbetet får brigitte någon ro.

till och med under arbetet måste hon arbeta.

hon borde inte tänka under arbetet, men något inom henne tänker ändå oavbrutet.

brigitte kan inte göra något bättre av sitt eget liv. allt det bättre ska komma genom heinz liv. heinz kan befria brigitte från hennes symaskin, det kan inte brigitte göra själv.

men hon har ingen garanti för att det blir så eftersom lyckan kommer av en slump och inte genom en lag eller som en logisk konsekvens av olika handlingar.

brigitte vill få framtiden gestaltad. hon kan inte gestalta den själv.

historien om hur de två lärde känna varandra är oviktig. de två är själva oviktiga. de är rent av symptomatiska för allt som är oviktigt.

ibland möter studenter också kvinnliga studenter, vilket är näst intill identiskt, så när som på könet. ofta kan man berätta kittlande historier om sådana möten.

sådana människor har ofta till och med en lång förhistoria. trots att brigittes förhistoria är allt annat än gynnsam för en framtida förmögenhetsbildning, lärde hon ändå känna heinz, och i hans händer kommer en gång en förmögenhet att bildas.

brigitte är den utomäktenskapliga dottern till en mor som syrdetsamma som brigitte, nämligen bysthållare och snörliv.

heinz är den inomäktenskapliga sonen till en långtradarchaufför och dennes hustru som fick stanna hemma.

trots denna gapande skillnad lärde b. och h. känna varandra. i detta speciella fall innebär att lära känna någon en vilja att undkomma, respektive inte låta någon undkomma utan hålla fast.

heinz har lärt sig något som kommer att öppna hela världen för honom, nämligen elektroinstallatör.

brigitte har aldrig lärt sig någonting.

heinz är någonting, brigitte är ingenting som inte vem som helst utan vidare skulle kunna vara. heinz är inte utbytbar, och ofta har man behov av heinz, t.ex. vid ett kabelfel eller

när man är i behov av lite kärlek. brigitte är utbytbar och onödig. heinz har en framtid, brigitte har inte ens en nutid.

heinz är allt för brigitte, arbetet är ingenting annat än en besvärlig plåga för brigitte. en människa som älskar en är allt. en människa som älskar en och som dessutom är någon, det är det mest optimala som brigitte kan uppnå. arbetet är ingenting eftersom brigitte redan har ett arbete, kärleken är mer, eftersom man först måste söka den.

brigitte har redan funnit: heinz.

heinz undrar ofta vad brigitte har att visa upp.

heinz leker ofta med tanken att ta någon annan som har något att erbjuda, som till exempel kontanter eller ett utrymme för en passande affärslokal.

brigitte har en kropp att erbjuda.

förutom brigittes kropp kastas också samtidigt många andra kroppar ut på marknaden. det enda positiva som står på brigittes sida är den kosmetiska industrin. och textilindustrin. brigitte har bröst, lår, ben, höfter och en fitta.

det har andra också, ibland till och med av bättre kvalitet.

brigitte har sin ungdom som hon också måste dela med andra, till exempel med fabriken och oväsendet i den och den överfulla bussen. det fräter på brigittes ungdom.

brigitte blir allt äldre och allt mindre kvinna, konkurrensen blir allt yngre och allt mer kvinna.

brigitte säger till heinz jag behöver ju en människa som står på min sida, som ställer upp för mig, därför står jag också på hans sida och ställer upp för honom.

heinz säger, det skiter han i.

det är synd att brigitte hatar heinz så mycket.

idag till exempel står brigitte på knä på det kalla golvet framför toalettstolen ute i huset på heinz och hans föräldrars kolonilott.

det här golvet är kallare

än kärleken, som är het och heter heinz.

långtradarhaufförsfadern är frånvarande, och brigitte hjälper

till i hushållet, den enda syssla där hon kan göra sig omtyckt, vilket innebär att hon gladeligt borstar toalettstolen med skitborsten. för fem minuter sedan sa hon ju att hon gjorde det gärna. men nu gör hon det inte lika gärna längre. hon mår riktigt illa av all skit som under loppet av en vecka samlas i ett sådant trepersonershushåll.

kommer inte heinz att få en sekreterare, en gymnasieelev, sekreterare, sekreterare eller sekreterare till fru, så kommer han i alla fall att få en fru som är en riktig fru, som alltså kan handskas rejält med borsten och de vidriga förhållanden den för med sig.

hemma hjälper inte brigitte till alls, det skulle innebära att hon investerade kapital och arbetskraft i ett litet företag som från första början var dömt att gå under eftersom det gick med förlust. utsiktslöst. hopplöst. brigitte investerar hellre i något som kan ge avkastning. ett helt nytt liv.

eftersom brigitte inte har så mycket hjärna är utgången oviss.

en manager har faktiskt hjälp av sin hjärna när han planerar något. brigitte har bara fått händerna utbildade. ingenting annat. men dessa och de vidhängande armarna skulle kunna hugga i för tre, om de måste. ja, det måste de. för heinz.

brigitte kryper ända in i arslet på heinz mamma. där hittar hon inte heller något annat än samma skit som i toalettstolen, den hon just skrubbar. men snart kommer jag att ha det bakom mig, då har jag framtiden framför mig. nej, när jag har skiten bakom mig är jag redan i framtiden. först måste jag arbeta mig upp till en status som gör det möjligt för mig att över huvud taget FÅ HA en framtid. framtid är en lyx. det finns inte alltför mycket av den varan.

denna lilla episod ska inte bevisa något annat än att brigitte kan arbeta om hon måste.

och det måste hon.